

Sygn. akt I Ns 434/15

POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2015 r.

Sąd Rejonowy w Legionowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Piotr Rempola
Protokolant:	Konrad Stanilewicz

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2015 r. w Legionowie

na rozprawie sprawy

z wniosku Skarbu Państwa - Starosty (...)

z udziałem H. J. L., Gminy Miejskiej L.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości

postanawia:

1. Stwierdzić, że Skarb Państwa na podstawie art. 34 ust. 1 lit. a dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 87 ze zm.) nabył z mocy prawa z upływem dnia 31 grudnia 1955 r. własność nieruchomości opuszczonej, stanowiącej działkę gruntu nr ew. (...), o pow. (...) ha, w obrębie ewidencyjnym nr (...), położonej w L. przy ul. (...), stanowiącej część działki hipotecznej o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy w Legionowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi obecnie księgę wieczystą nr (...);
2. Zasądzić od uczestnika H. J. L. na rzecz Skarbu Państwa – Starosty (...) 3600,00 (trzy tysiące sześćset, 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania;
3. Zasądzić od uczestnika H. J. L. na rzecz Gminy Miejskiej L. 3600,00 (trzy tysiące sześćset, 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt I Ns 434/15

UZASADNIENIE

Skarb Państwa – Starosta (...) wniósł o stwierdzenie, że Skarb Państwa, na podstawie art. 34 ust. 1 lit. a dekretu z dnia 8 marca 1946 roku o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87 ze zm.) nabył z mocy prawa z dniem 1 stycznia 1956 roku własność nieruchomości opuszczonej, której właścicielem był M. P. (1), stanowiącej działkę gruntu nr ew. (...), o pow. (...)ha, w obrębie ewidencyjnym nr (...), położonej w L. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Legionowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę nr (...).

Uczestnik Gmina Miejska L. w odpowiedzi na wniosek poparła wniosek.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik H. L. wniósł o oddalenie wniosku w całości. W uzasadnieniu swojego stanowiska uczestnik podniósł, że wnioskodawca nie udowodnił, aby M. P. (1) utracił posiadanie wskazanej nieruchomości w związku z wojną rozpoczętą 1 września 1939 roku, co jest jedną z niezbędnych przesłanek nabycia własności w trybie art. 34 ust. 1 lit. a dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. (1) urodził się (...) w J.. W 1906 odziedziczył J., N. i B., dobra o łącznym obszarze około (...) hektarów. W trakcie II wojny światowej działał w Armii Krajowej. Po upadku Powstania (...), uciekł ze zniszczonej W. i ukrywał się w O. koło K., gdzie w marcu 1945 roku został aresztowany przez NKWD i więziony w K.. W sierpniu 1945 roku M. P. (1) odzyskał wolność na skutek odbicia go z więzienia przez członków podziemia AK, po czym opuścił kraj i jesienią 1945 roku dotarł do L. (fakty powszechnie znane – art. 228 k.p.c.; artykuł J. Z. pt. M. P. (1) – życie i pasje, Rocznik L. tom V z 2012 roku k.59-81).

M. P. (1) w swoim posiadaniu miał także działkę o obecnym numerze ewidencyjnym (...) w obrębie (...) o powierzchni (...) ha położonej aktualnie w L. przy ul. (...) stanowiącej część dawnej działki nr hip. (...) (wypis z rejestru gruntów k.8)

M. P. (1) zmarł (...) roku w L.. Spadek po nim nabyła w całości jego żona M. P. (2) z domu G..

dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie z dnia 18 grudnia 2003 roku (k. 23).

M. P. (2) zmarła w dniu (...) roku we F.. Spadek po niej nabył na podstawie testamentu w całości H. L..

dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Legionowie z dnia 23 października 2013 roku (k.25)

H. L. zmarł w dniu (...) roku. Spadek po nim na podstawie ustawy nabył w całości jego syn H. L..

dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie z dnia 25 czerwca 2003 roku (k. 18).

M. P. (1) w związku z wojną rozpoczętą 1 września 1939 r., po upadku Powstania (...) uciekł ze zniszczonej W. do O. pod K. i od tego czasu nigdy nie powrócił do J. i L., zmarł na emigracji w L.. Od czasu wyjazdu po Powstaniu (...) utracił posiadanie swoich nieruchomości na terenie miasta L. w tym, działki o obecnym numerze ewidencyjnym (...) (poprzednio działka hipoteczna (...)) i aż do dnia swojej śmierci nigdy nie odzyskał tego posiadania. Zarząd dóbr ziemskich M. P. (1) znajdujący się w W. przestał działać z uwagi na zniszczenie wszystkich budynków w W. przez Niemców po upadku Powstania (...).

Działka ta nabyta przez M. P. (1) przez dziedziczenie wchodziła w skład jego majątku osobistego.

Żona M. P. (1) M. P. (2) również nie posiadała tej działki i również wyjechała po II wojnie światowej za granicę, gdzie zmarła w (...) r. w P..

M. P. (1) utracił posiadanie nieruchomości (oznaczonej obecnie jako działka ewidencyjna nr (...) w L. w obrębie nr (...)), po upadku Powstania (...), gdy uciekł z W. i J. do O. pod K. i zarówno on, jak i jego spadkobierczyni żona M. P. (2) (nabyła spadek z chwilą jego śmierci w dniu (...) roku) nie odzyskali już posiadania tej nieruchomości.

Działka ta występuje w dokumencie powojennym tworzonym przez lokalne władze, w skorowidzu alfabetycznym pod tytułem mienia opuszczonego opatrzonego pieczęcią Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w L., a także w planie parcelacji części dóbr J. – B., gdzie opatrzona była numerem hipotecznym (...). Pod tym numerem widnieje także w rejestrze terenów miejskich mienia opuszczonego. Przez cały czas, także powojenny M. P. (1) wpisany był w ewidencji gruntów Miasta L. jako właściciel tej nieruchomości, bowiem nabył swój majątek ziemski w tym, tą działkę wskutek dziedziczenia do swojego majątku osobistego.

dowód: dokumentacja mienia opuszczonego Urzędu Miasta L. (k. 27-29), plan parcelacji części dóbr J. – B. C (k. 33 – 35), rejestr terenów miejskich mienia opuszczonego (k. 30-32), zeznania świadka A. B. (k. 97-98); rocznik (...) (k.59-81).

Nieruchomość stanowiąca działkę o numerze ewidencyjnym (...) w obrębie (...)o powierzchni (...) ha położonej aktualnie w L. przy ul. (...) nie była opodatkowana.

dowód: informacja z Urzędu Miasta L. (k. 12-13).

Na wniosek H. J. L. w dniu (...) roku założono księgę wieczystą dla nieruchomości objętej tym postępowaniem o numerze księgi (...). W dziale II księgi jako właściciel widnieje H. L..

dowód: wydruk zupełny treści księgi wieczystej (...) (k. 10-11).

Sąd zważył, co następuje:

Żądanie zgłoszone przez Skarb Państwa we wniosku z dnia 7 maja 2015 roku oparte jest na przepisach dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87). Zgodnie z przepisem art. 34 tego dekretu, Skarb Państwa i związki samorządu terytorialnego nabywają przez przedawnienie (zasiedzenie) tytuł własności majątków opuszczonych co do nieruchomości z upływem lat 10.

Natomiast majątkiem opuszczonym w rozumieniu dekretu jest wszelki majątek (ruchomy i nieruchomy) osób, które w związku z wojną rozpoczętą 1 września 1939 r. utraciły jego posiadanie, a następnie go nie odzyskały. Istotą opisanej instytucji przedawnienia (przemilczenia) jest zatem nabycie przez Skarb Państwa prawa własności majątku, pod warunkiem, że majątek ten jest majątkiem opuszczonym w rozumieniu cytowanych przepisów, a jego właściciel nie podjął czynności zmierzających do odzyskania posiadania przez okres 10 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym wojna została ukończona (tj. w okresie od 31 grudnia 1945 r. do 31 grudnia 1955 r.).

Wobec powyżej przytoczonych przepisów, aby Skarb Państwa nabył własność nieruchomości na podstawie tego dekretu musiały być spełnione dwie przesłanki. Po pierwsze, posiadanie nieruchomości musiało zostać utracone w związku z II wojną światową, po drugie zaś posiadanie to nie mogło być odzyskane do 31 grudnia 1955 roku.

Zdaniem Sądu w niniejszym postępowaniu wykazane zostało, że właściciel nieruchomości w osobie M. P. (1) utracił jej posiadanie w związku z wojną rozpoczętą 1 września 1939 roku, wskutek ucieczki po upadku Powstania (...) jesienią 1944 roku z W. i J. do O.pod K., a po zakończeniu wojny ani on ani jego spadkobiercy do dnia 31 grudnia 1955 roku nie odzyskali posiadania tej nieruchomości oraz nie podjęli działań zmierzających do przywrócenia posiadania nieruchomości.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu do postanowienia z dnia 18 lutego 2015 roku, I CSK (...), który wyraził pogląd, że pojęcie "w związku z wojną, rozpoczętą 1 września 1939 r." z art. 1 dekretu nie można tłumaczyć w sposób ścieśniający. Związek ten może być tak bezpośredni, jak i pośredni i zachodzić będzie w każdym przypadku, w którym stosownie do okoliczności uzasadnione będzie wnioskowanie, że utrata posiadania nastąpiła w pewnej łączności przyczynowej z wojną lub że tego rodzaju utrata posiadania nie nastąpiłaby, gdyby wojna nie została rozpoczęta".

Nie można zatem zgodzić się ze stanowiskiem uczestnika H. J. L., że M. P. (1) nie opuścił terenu W. J. i L. w związku z działaniami wojennymi. Uczestnik ten nie zaprzecza bowiem, że M. P. (1) opuścił posiadane dotychczas przez siebie nieruchomości po upadku Powstania (...), a więc w październiku 1944 roku, wyjeżdżając do O.w M.. Wtedy to M. P. (1) utracił ich posiadanie, a także możliwość sprawowania zarządu nad tymi nieruchomościami. Nie budzi wątpliwości, że okoliczności opuszczenia tych nieruchomości były związane z działaniami wojennymi Powstaniem (...), mającym miejsce, na skutek wojny rozpoczętej w dniu 1 września 1939 roku. Przestał też działać zarząd dóbr ziemskich M. P. (1), gdyż budynki zarządu były w W., zaś po upadku Powstania (...), całe miasto było w gruzach. Zarząd dóbr ziemskich

przesłał wówczas działać. W marcu 1945 roku M. P. (1) został zaś aresztowany przez NKWD, co było przejawem działań ZSRR na terytorium państwa polskiego w związku z trwającą II wojną światową. Działalność NKWD na terytorium Polski także należy uznać za wrogie i wojenne działania okupanta radzieckiego, z uwagi na zbrojną napaść ZSRR na Polskę w dniu 17 września 1939 roku. Fakt więzienia przez służby NKWD polskiego obywatela M. P. (1) i konieczność zbrojnego jego uwolnienia jak i pozostałych więźniów przez Oddział (...), jednoznacznie wskazuje, że nie sposób tym wydarzeniom odmówić tego, że były one wynikiem i miały nieustanny związek w związku z wojną rozpoczętą 1 września 1939r. Pomimo zakończenia wojny decyzje podejmowane przez M. P. (1) musiały być nadal determinowane działaniami zarówno okupanta hitlerowskiego, jak i następnie okupanta radzieckiego. W związku z czym, po uwolnieniu z więzienia w K., M. P. (1) zdecydował się, nie odzyskawszy posiadania nieruchomości na terenie J. i L., opuścić kraj i zamieszkać w L.. A zatem uznać należy, że gdyby nie wybuch II wojny światowej w dniu 1 września 1939r. M. P. (1) nie utraciłby posiadania gruntów na terenie J. i L., w tym działki będącej przedmiotem niniejszego postępowania.

Przechodząc do oceny zaistnienia kolejnej przesłanki, nie odzyskania utraconego posiadania do 31 grudnia 1955 roku wskazać należy, że M. P. (1) nie wystąpił w trybie art. 15 dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich o przywrócenie posiadania tej nieruchomości, pomimo istnienia takiej prawnej możliwości. Ponadto ani M. P. (1) ani jego spadkobierczyni żona M. P. (2) nie wystąpili z powództwem o wydanie przedmiotowej nieruchomości pomimo istnienia takiej prawnej możliwości. Nie został zatem przerwany bieg dziesięcioletniego terminu określonego w art. 34 ust. 1 lit. a wyżej wskazanego dekretu.

Natomiast z materiału dowodowego zgromadzonego w tej sprawie wynika, iż po zakończeniu II wojny światowej Skarb Państwa zarządzał przedmiotową działką traktując ją jako mienie opuszczone w rozumieniu cytowanego powyżej dekretu, na który to powoływał się w swoich dokumentach. Nieruchomość ta nie była opodatkowana. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 czerwca 2003 roku w sprawie o sygn. III CZP (...): „nabycie własności w trybie art. 34 dekretu z dnia 8 marca 1946r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich jest następstwem tzw. przemilczenia, polegającego na nabyciu prawa przez osobę trzecią na skutek niewykonywania tego prawa przez uprawnionego w czasie określonym w ustawie. Obojętne przy tym jest, czy odpowiedni organ państwa objął majątek opuszczony w administrację, czy też majątek ten pozostawał bez niczyjej opieki lub dostał się *via facti* w posiadanie Państwa. Władanie majątkiem opuszczonym przez Państwo do czasu jego nabycia we wskazanej drodze nie stanowi posiadania *cum animo rem sibi habendi*. Państwo było jedynie jego zarządcą, a więc nie władało tym majątkiem "jako właściciel".

Ani M. P. (1), ani jego spadkobierczyni M. P. (2) nie złożyli wniosków mogących prowadzić do przerwania biegu przedawnienia (zasiedzenia) wskazanego w art. 34 ust. 1 dekretu. W szczególnym trybie wskazanym w dekrete osoba uprawniona mogła złożyć wniosek o przywrócenie jej posiadania majątku opuszczonego do dnia 31 grudnia 1948 r. Po upływie tego terminu pozostawała droga powództwa windykacyjnego do dnia 31 grudnia 1955 roku. Obojętną było przy tym rzeczą, w jaki sposób właściciel uzewnętrzniłby swą wolę odzyskania przedmiotu swej własności, byleby tylko uczynił to w sposób nie budzący wątpliwości co do jego intencji i byleby jego wola została bezpośrednio lub pośrednio skierowana do osoby, na rzecz której biegnie termin przemilczenia.

Powyższe prowadzi do wniosku, że gdy chodzi o przemilczenie przewidziane w art. 34 dekretu, to wola odzyskania nieruchomości opuszczonej mogła być ze skutkiem przerwania tego terminu uzewnętrzzniona zarówno przez złożenie wniosku o przywrócenie posiadania w trybie art. 20 lub 19 dekretu, jak i przez skierowanie zwykłego żądania o wydanie nieruchomości do organu powołanego z mocy obowiązujących przepisów do zarządu nieruchomościami opuszczonymi.

Tymczasem M. P. (1) nie złożył nigdy ani wniosku o przywrócenie jego posiadania nieruchomości w J. ani w L., w tym działki będącej przedmiotem tego postępowania ani też nie wystąpił do dnia 31 grudnia 1948 r. z powództwem opartym na przepisie art. 20 dekretu, ani z powództwem windykacyjnym. Do 31 grudnia 1955 roku nie uczyniła tego także jego spadkobierczyni żona M. P. (2).

Ponadto, z dokumentów przedstawionych przez wnioskodawcę jednoznacznie wynika, że działka ta wielokrotnie widniała w spisach mienia opuszczonego.

A zatem reasumując, po bezskutecznym dla właściciela upływie 10 lat licząc od 31 grudnia 1945 roku nieruchomości opuszczona stała się z mocy prawa własnością Skarbu Państwa z upływem dnia 31 grudnia 1955r. Bezczywność właścicieli spowodowała skutek w postaci nabycia własności przez Skarb Państwa na podstawie art. 34 ust.1 pkt a) dekretu o majątkach opuszczonych i ponemieckich, a zarazem utratę własności przez dotychczasowego właściciela majątku opuszczonego. W 1955 roku właścicielem nieruchomości, który utracił jej własność była M. P. (2).

O kosztach postępowania sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. obciążając uczestnika H. L. obowiązkiem ich zwrotu na rzecz wnioskodawcy i drugiego uczestnika z uwagi na sprzeczność interesów. Na koszty te składa się wynagrodzenie pełnomocników obliczone zgodnie z §5 i §7 pkt 1 oraz §6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (..).